

Rõõmsaid kevadpühi, lootust ja jõudu

*Inimene on kandiline
inimene on must
taevariiki tast pääseb
vaid veidike armastust*

(Merike Borodin-Proso)

Tõstamaa Vallavolikogu korraline istung toimus 26.märtsil 1998.a.

Päevakorras:

1. Infominutid
2. Kohtukaasistujate valimine
3. Tõstamaa vallas asuvate peremeheta hoonetele hooldajate määramine
4. Valla 1997.a. eelarve täitmisest
5. Hooldekodu teenustasu kinnitamine
6. Haridusvõrgust Tõstamaa vallas

*

Vaatlejana volikogu istungeid jälginud, võin öelda, et meie valla volikogu liikmed võtavad oma kohustust tõsiselt st. osavõtt on enamasti 100 %-line, mida ei saa teatavasti öelda Riigikogu liikmete kohta. Tore seegi. Nagu ikka, kuulab volikogu esmalt ära vallavanema info tehtust ja päevakorral olevatest küsimustest. Seekord tekitas volikogu liikmete hulgas pikimat arutelu päevakorras olev

punkt hooldekodu teenustasu kinnitamisest. Vanadusest ei pääse keegi ja eluõhtu tahaks igaüks veeta väärikalt ja turvatundes. Aga kui jutt jõuab rahani, läheb asi teravaks ja ükskõikseks ei jää keegi.

Sotsiaalhoolekande seadus sätestab järgmist: "Isikult võib võtta temale või tema perekonnale osutatava sotsiaal-teenuse eest tasu. Võetav tasu oleneb teenuse mahust, maksumusest ja teenust saava isiku ning tema perekonna majanduslikust olukorrast. Isikult sotsiaalteenuse eest tasu võtmise otsustab teenust osutav või teenuse eest tasuv asutus." (RT-1-1995-21 §45 L.1.)

Eesti Vabariigi Perekonnaseadus sätestab vanemate, laste ja teiste perekonnaliikmete vastastikused kohustused.

Kokkuvõttes sain mina asjast nii aru, et kõne all olevat teenustasu hakka-

vad maksma need, kellel on hooldekodu elaniku suhtes vastav kohustus ja kellel see ka majanduslikult võimalik on.

Haridusvõrk Tõstamaa vallas - teema, mis on mõtlemiseks ja aruteluks nii volikogu liikmetele kui ka kogu vallarahvale. Võib-olla tahaks mõnigi siinkohal öelda: "Las jääda nii kui oli..." Aga kui nii enam ei saa? Kindlasti on kõik juba kuulnud õppurite pea-rahast. Kas keskkool jääb? Kas Pootsi kool 6-klassiliseks? Kas Tõhela algkoolil on mõtet? Neid küsimusi võib esitada mitmeti ja ka vastata mitmeti. Lõplikke vastuseid ja otsuseid praegu pole, aga mõtlema neile peab, et vajadusel teha halvimastki parim valik.

Valla 1997.a. eelarve täitmisest tegi ettekande pearaamatupidaja Karin Randmäe. Sellest lähemalt vallalehe maikuu numbris. Kohtukaasistujateks otsustas Tõstamaa Vallavolikogu valida Heino Vahemäe, Ants Pirso ja Leo Languse. Volikogu tööd jälgis ja pani vabas vormis kirja **Lea Rannik**

Toimetulekutoetusest

Riiklike sotsiaaltoetuste vahendite jaotamine.

Vabariigi valitsus määrab:

1. Kehtestada alates 1998. a. riigieelarvest toimetulekutoetuseks ettenähtud vahenditest Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 1996. a. määruse nr. 318 (RT 1 1996, 91, 1615; 1997, 20, 334) punkti 1 kohaselt kohalikele omavalitsustele ülekantava osa jaotamisel maa- valitsuste kaudu, võetakse aluseks maakonna elanike arv ning need vahendid jaotatakse järgmiselt:

1. 35% - kuni 15 aastastele lastele
2. 28% - 16 - 56 aastastele naistele ja 16 - 61 aastastele meestele

3. 37% - vanematele kui kui 56 aastastele naistele ja vanematele kui 61 aastastele meestele.

Saadud summat korrigeeritakse 50% ulatuses järgmiste tasanduskoefitsientidega:

a) 37,5% eelmisel aastal makstud toetuse maakondadevahelise erinevuse koefitsendiga;

b) 12,5% eelmisel aastal laekunud üksikisiku tulumaksu maakondadevahelise erinevuse pöörd- võrdelise koefitsendiga.

2. Sotsiaalministeeriumil on õigus käesoleva määruse punkti 1 kohaselt arvestamise aluseks olev koondsumma kuni 5% ulatuses maavalitsuste vahel ümber jaotada.

Kõiki neid eelpool nimetatud punkte arvesse võttes on meie valla toime- tulekutoetuse igakuiseks summaks arvestatud 32969 krooni. (1997. a. 36842 kr.)

Keskmiselt taotleb iga kuu toetust 140 isikut s. o. 60 peret.

Toetust taotleivate perede pereliikmed jagunevad sotsiaalse seisundi järgi järgmiselt:

puudega taotlejaid	2
eelkoolialisi	22
õpilasi	57
töötajaid	28
töötuid	15
koduseid	11
pensionäre	5

Tahaksin juhtida tähelepanu töö- otsijale kehtestatud toimetuleku- toetuse maksmise korrale, mis on kinnitatud Tõstamaa valla Volikogu 28. veebr. 1997. a. määrusega nr. 2.

Tööotsija on kohustatud töötama kuus 10 päeva hädaabitöödel, mille eest arvestatakse toetust 500.- Iga vähem töötatud päev vähendab arvestatud summat 50.- võrra.

Kes ei saa hädaabitöödel töötada, esitab selle kohta arstitõendi ja ta arvatakse toetuse saajate hulka. Tööotsijale, kes mõjuva põhjusega keeldub pakutud tööst, lõpetatakse toetuse maksmine.

Tahaksin koputada südamele neile, kes varjavad oma tulusid - teie pärast

jääb mõni teine tõsisel hädas olev inimene ilma abita!

Juhin tähelepanu ka veel sellele, et pere sissetuleku hulka arvatakse ka **alimendid**.

- kui taotleja ei esita Täitevameti tõendit lahus elava lapsevanema käest elatise mittedaamise kohta, arvestatakse sissetuleku hulka 1/4 riiklikult kehtestatud palga alammäärast lapse kohta.

Toimetulekutoetuseks eraldatud vahendite piisavuse korral võib maksta ka täiendavaid sotsiaaltoetusi, mille kohta tuleb esitada sotsiaalkomisjonile avaldus. Makstakse seda üks kord aastas.

Täiendavad sotsiaaltoetused

Toetus küttepuude, ravimite ning eriabi- vahendite ostmiseks vanuritele ja puuetega inimestele maksedokumendi alusel.

Toetus laste toidukulude katmiseks laste- asutusele mittehoimatu- lates ja puudust kannatavates peredes.

Toetus lapsinvaliididele, tugi- ning kasuperedele.

Toetus vähemalt 18-aastastele päevases õppevormis õppivatele perekonnast lahus elavatele üliõpilastele ning kesk- ja erioõppeasutuses õppivatele õpilastele avalduse alusel.

Kõik esitatud toetuse taotlused ja avaldused vaatab läbi sotsiaalkomisjon avalduse esitamise kuul, kui taotlus on tehtud 20. kuupäevaks. Toetus makstakse välja järgneva kuu 10 kuupäevaks.

Ilusat kevadet!

Sotsiaalnounik

Enda Väli

Teadmiseks valla kodanikele!

Seoses ravikindlustusega tekib ikka ja jälle küsimusi, seepärast avaldan EV Sotsiaalministri määruse, kus on kirjas, kellel on õigus ravikindlustusele ja millised dokumentide koopiad tuleb elu-kohajärgsele haigekassale esitada. Vallavalitsus kindlustab ainult oma allasutuste töötajad. Kui kellelgi tekib seoses sellega küsimusi, võib pöörduda vallamajja, samuti saab siit ka avalduste blankette.

EV Sotsiaalminister Määrus nr. 37 30. oktoober 97 (väljavõte)

Kohustusliku ravikindlustusega hõlmatud isikute arvelevõtmise eeskiri.

II Hõlmatud isikute arvelevõtmine

9. Kindlustatuga võrdsustatud isiku võtab elukohajärgne haigekassa arvele järgmiste isiku poolt haigekassale esitatud dokumentide alusel:

9.1. kindlustatuga koos elav ja tema ülalpidamisel olev abikaasa - kindlustatu haigekassa liikmekaardi (edaspidi liikmekaart), abielutunnistu- se ning ülalpeetava passi, tööraamatu ja avalduse alusel;

9.2. kindlustatuga koos elav ja tema ülalpidamisel olev vanem või vanavanem - kindlustatu liikmekaardi ning ülalpeetava sünnitunnistuse(te), passi, tööraamatu ja avalduse alusel;

9.3. alla 18-ne aasta vanune laps - sünnitunnistuse või passi alusel;

9.4. päevases õppevormis õppiv õpilane või üliõpilane alates 18-ne aasta vanusest - passi ja ülikooli või õppeasutuse poolt väljastatud tõendi alusel;

9.5. alla 18-ne aasta vanust lapsinva- liidi või lapsest invaliidi hooldav vanem, eestkostja või hooldaja- vanema, eestkostja või hooldaja passi, eestkoste või hoolduse vormistamise otsuse, lapse sünnitunnistuse ja invaliidsust tõendava dokumendi (laps- invaliidi tunnistus, lapsest invaliidi tunnistus vm.) alusel;

(järg lk3)

9.6. esimese grupi invaliidi hooldaja - hoolduse vormistamise otsuse, invaliidsust tõendava dokumendi ning hooldaja passi alusel;

9.7. alla 3-aastast last kasvatav mittetöötav isik - lapse sünnitunnistuse, vanema või eestkostja passi ja tööraamatu alusel;

9.8. rase - passi ja raviarsti poolt väljastatud tõendi alusel;

9.9 riiklike elatusrahade seaduse, soodustingimustel vanaduspensionide

seaduse, väljateenitud aastate pensionide seaduse alusel pensioni saav isik - pensioniametite poolt esitatavate nimekirjade (lisa 2) või pensionitunnistuse ja passi alusel;

9.10. töötuna registreeritud isik - passi ja töötü kaardi alusel;

10. Arvelevõtmiseks vajalike alusdokumentide originaalid koos koopiatega esitab kindlustust taotlev isik. Dokumentide koopiade õigsust kinnitab haigekassa direktori

sellekohase käskkirjaga määratud töötaja.

11. Haigekassal on õigus keelduda arvelevõtmiseks vajalike dokumentide vastuvõtmisest juhul, kui need ei ole kompleksed või ei ole nõuetekohaselt vormistatud.

Liivi Heamets
vallaametnik
Tel. 96 260

Seda kooli enam ei ole. Seda kooli enam ei ole. Seda kooli enam ei ole. Seda kooli enam ei ole.

Koolipoiste koeruse eest sai Seli vald 1000 rubla trahvi

Seli kihelkonnakoolis oli usuõpetus kõrgel järjel. Paastuajal tuli kaks korda nädalas jumala-teenistustel laulmas käia. Vist 1906. aasta ülestõusmisöö jumala-teenistusel organiseeris preester koolipoistest altarisse erilise koori temaga koos laulma. Meid oli 8 poissi, laulsime neljal häälel "Kristus on surnust üles tõusnud" ja muid laule. Kui tuli laulmises vaheaeg, lubas preester mõneks ajaks meid altarist lahkuda.

Kolm poissi: mina, poe Andrus (Erikson) ja Tärni Aleks (Bahkson) läksime koolimajja. Algul jooksi mööda klasse ja tube, siis hakkasime üksteist loopima kooliõpetaja kartulitega, mis olid köögis vakas. Poe Andrus läks söögitoa lauale ja keeras näoga seina poole Jumalaema pildi, et Jumalaema ei näeks, mis meie teeme. Midagi erilist me seal ei teinud. Lükkasime ümber söögi-laua ja loopisime segamini magamiskotid. See tehtud, läksime tagasi kirikusse laulma.

Sel ööl, või õigemini hommikul, oli kiriku kellamees purjus peaga ümber lükanud kiriku ees oleva tellistest laotud väravaposti.

Nüüd, kui kooliõpetaja hommikul kirikust koolimajja tuli ja avastas koolimajas sündinud pahanduse, teatas sellest preestriale kui kooli otsesele ülemusele. Kuna samal ajal ka kirikuaria väravapost ümber lükati, siis arvas preester need kaks tegu ühtede ja samade ulakate tegu olevat ning andis politseile uurida.

Meie kolm asjaosalist olime hirmul ja wait. Kohapeal süüdlasi ei leitud ja asjaajamine läks Pärnu ja sealt Riiga Liivimaa kindralkubernerini välja. Tol ajal oli kuberneriks kindral Alexander Möller-Zakomelski, kes nähes, et juurdlus süüdlast ei selgitanud, määras vallale 1000 rubla trahvi halvavoomulise teo eest valla piires. Sel ajal oli see suur raha ja tekitas vaese valla inimeste seas palju pahameelt. Vallavanem Jaan Tõnisson Vihakse küla Peetri talust trahvi maksmisega ei kiirustanud. (Seli vallas oli tihtipeale 5-7 Jaan Tõnissoni.)

Tolleaegne Seli preester ei olnud valla inimestega heas vahekorras, kuid oli töökas majandusmees, kes ka temale kuulunud põldu ise haris. Muuseas kasvas ta ka sigu. Naabruses, Pootsi mõisas, oli parun Maydell'il ka seakasvatus Inglismaalt ostetud

tõukuldiga. Parun lubas tõukuldi preestri emise paaritamiseks, kuid emis hammustas kultu niivõrd, et see tuli ära tappa. Parun nõudis preestrit kahjutasu, millest preester olevat keeldunud.

Preestri ja paruni vahelist riidu tõttas ära kasutama vallavanem, et parunist toetaja saada. Von Maydell'i naisevend Audru mõisnik Pilar von Pilchau oli Liivimaa rüütelkonna peamees, kellel head suhted kuberneriga.

Kui Audru parun kindralkuberner Möller-Zakomelski omale külla kutsus, oli sinna kutsutud ka Pootsi parun. Seli vallavanem oli von Maydelliga kokku leppinud, et viimane sokutab valla esindajad kokku-saamisele kuberneriga ja soovitanud neil tulla Audrusse. Vallavanem Peetri Jaan sõitnudki Audrusse ja Pootsi paruni abil saanud kokku kindralkuberneriga. Vallavanem oli põhjendanud, et vald on vaene ja ei jõua nii suurt trahvi maksta ning palunud andestust. Jutuajamise tulemusena oli trahv kustutatud. Sündis see mõisa trepil.

Kaptenleitnant Eustatius Miido jutustuse põhjal kirja pannud poeg Henno Miido.

Andrei Udu

Meil on kaks kõrva ja ainult üks keel, et me rohkem kuulaksime ja vähem räägiksime.

(Diogenes)

See kool veel on. See kool veel on. See kool veel on. See kool veel on. See kool veel on.

Valik on Sinu ...

Kool on igale inimesele väga-väga tähtis, ainult ema, isa ja kodu on tähtsamad. Kool on see maja, kus õpitakse lugema, kirjutama, arvutama. Aga see, mida me nende oskuste all mõistame, muutub pidevalt. Meie eesmärgiks on edasi areneda, püüda õppimist muuta üha huvitavamaks ja elulähedasemaks, et noor oleks elus läbilõõgivõimeline, oskaks ise otsustada ja vastutada ning peaks kalliks oma kodukohta.

1953. a. 1. septembril avati Tõstamaa keskkool. Vahepeal muudeti 8-klassiliseks ja alates 1982. a. septembrist taas keskkooliks.

Kui keskkooliõpilastel on sihid selged ja nende jaoks sulgub juunikuus klassiuks siin viimast korda, siis 9.kl. lõpetajatel on võimalik oma kodukoolis õppida veel kolm aastat ja end eluks ette valmistada. Kooli õppekava lähtub riiklikust õppekavast,

kuid õpilasel on võimalik valik- ja vabaainetes tundides saada teadmisi ja oskusi ka järgmistel aladel:

- auto- ja traktoriõpetus ning omandada A,B ja C -kat. juhiloa
- majandusõpe, kus lähtutakse sellest, et anda õpilastele üldteadmisi tähtsamatest majandus- ja ärivaldkondadest.
- arvutiõpetus, kus on võimalik õppida programmeerimist. Samuti on meie kooli õpilastel võimalik suhelda arvutiside vahendusel üle kogu maa, sest arvutitel on püsiühendus "Internetiga".
- kodundus, mis hõlmab aiandust, lilleseadet, õmblemist, tikkimist ja tootlustamist.
- norra keelt, mida hakkab õpetama norralane Trond-Eirik Sundvor. Sellega seoses käivitub ühisprojekt Norra Buskerudi maakonnaga, kelle abiga saame sisustada keelekabineti,

muretseda õpikud ja töövihikud ning tehnilised vahendid. Ette on nähtud ka õpilaste vahetus, et oleks võimalik täiendada end õpitava keele alal, tutvuda Norra võrratult ilusa looduse ja kultuuriga ning riigi demokraatliku süsteemiga.

Tublimatel õppuritel oleks hiljem võimalus jätkata oma õpinguid juba Norras.

Praegu on paras aeg mõelda, kodus vanematega nõu pidada ja seejärel esitada avaldus 15. maiks kooli direktorile just neil, kes soovivad hakata õppima norra keelt.

10. kl. saab registreeruda veel peale põhikooli lõpetamist.

Üldinformatsioon telefonil 96 226 või tulla Tõstamaa Keskkooli.

Lya Vesik

Tõstamaa KK õppealajuhataja

Kooliküpsus - mis see on ?

Igal aastal 1.septembril istub uus klassitäis 1.klassi lapsi õpetaja ees. Sellel päeval antakse stardipauk õppimisele ja finis on alles mägede taga. Lapse koolimineku tekitab vanematele mitmeid küsimusi ja probleeme. Sellepärast otsustasingi veidi valgustada kooliküpsuse - valmiduse teemat, seda enam, et mitmed vanemad aeg-ajalt just sellealaste küsimustega õpetajate poole pöörduvad.

Praegu algab lastel koolikohustuse täitmine 7-aastaselt. Tagantjärele oma tööaastatele mõeldes võin öelda, et on olnud neid, kes väga vara kooli pandud ja sellegipoolest on edukad siiani. Samas, päris mitme puhul oleks olnud tulusam veel aastake küpseda. Oma osa mängis minevikus muidugi ühiskondliku arvamuse kartus, et aastaks kojujätmine näitab tingimata mingit arengupeatust. Eriti tugev oli taoline suhtumine 6-aastaste koolimineku kampaania ajal. Õnneks on see muutunud ja nii mitmedki lapsevanemad analüüsivad tõsiselt

koolimineku seotud aspekte. Üldjuhul ei soovitaks last varem kooli panna ja kui vanem seda siiski soovib, tuleks konsulteerida arstiga, õpetajaga (võimalusel ka psühhiaatriga). Laps võib olla oskuste, teadmiste poolest hästi arenenud, samas võib ta koolis õppimisega kaasnevatele raskustele ja vaimsele pingele mitte vastu panna ja aasta-paari pärast ilmutada väsimuse, tervise halvenemise märke, mis omakorda hakkavad mõjutama õppimisvõimet. Arvestada tuleb ka üldteada asjaoluga, et poisid küpsevad tüdrukutest aeglasemalt. Uurimused on näidanud, et kooliküpsuse riskigrupi kuuluvad ka enneaegselt sündinud lapsed. Lahendamist vajavad praeguses hariduselus need probleemid, mis seotud lastega, kes ühel või teisel põhjusel pole valmis 7-aastaselt õppetööd alustama. Mõned suured koolid on läinud seda teed, et enne kooli algust selekteeritakse välja riskigrupi lapsed, kelledest moodustatakse eraldi klass või saavad nad pidevat lisaabi logopeedilt,

psühholoogilt ja abiõpetajalt esimeste kooliaastate jooksul. Taolised võimalused paljudes, eriti maakoolides puuduvad. Seadusega pole koolil praegu lubatud pikenduse andmise üle otsustada, ettepanek võib olla vaid soovituslik. Haridusministeeriumi andmetel on viimastel aastatel kuni 9.-eluaastani jäetud lapsi kooli ootama. Järgnevalt aspektidest, milledest koolivalmiduse puhul suures osas lähtutakse.

Psühhofüsioloogiline aspekt. Laps peab olema terve. Otseselt sellest sõltuvad ju tema koormustaluvus ja töövõime. Kindlasti peaks olema arst see, kes otsustab lapse kehalise arengu ja tervisliku seisundi üle. Tähtsad on ka varased arengunäitajad - sünnitraumad, raskelt põetud haigused jne. Meie kooli õpetajatel on mitmeid näiteid, kus lapse halva edasijõudmise korral avalikustab ema alles hiljem varases lapsepõlves olnud tõsised traumad. Tähtis oleks olnud teada ja arvestada sellega juba koolitee alguses. Väga tähtis on motoorne areng. (järg lk5)

Nii üldmootorika - kuidas laps kõnnib, jookseb, hüppab, üldse liigub, kui ka peenmootorika, sest pannakse just algklassides alus kirjutamisele ja igasugusele käelisele tegevusele. Edasine õpitöö sõltub väga palju käe ja silma koostöö arengutasemest. Soovitav oleks lasta lapsel enne kooli võimalikult palju joonistada, rebida, voolida, lõigata. Mängida mängu, kus vaja peendetaile ühendada, detailidest pilte kokku panna, midagi kruvida ja keerata. Väga kasulikud on igasugused järelekirja ja peegelpildi harjutused, st. vanem joonistab kujundi või tähe ette, laps joonistab selle üle või proovib ise järele teha. Üldmootorika arendamiseks on kasulik igasugune liikumine - jooksmine, suusatamine, jalgrattaga sõitmine, igasugused tasakaaluharjutused, koordineerimise parandavad ülesanded jne.

Intellektuaalne - vaimne aspekt. Tähelepanu, kontsentratsioonivõime, kuulamis - kuulmisoskuse, vaatamis - nägemisoskuse puudulik arengutase takistab õpilasel õppimist ja õpetajal õpetamist. Koolitulev laps peaks suutma ühte tegevust katkestamatult sooritada vähemalt 10 minutit. Tähtis on ka tähelepanu püsivus. Kas laps viib tegevuse lõpule, suudab ta ennast kontrollida? Lapsevanemad võiksid jälgida, kuidas laps täidab vanema antud lihtsaid koduste toimingute reegleid, kasvõi näiteks oma mänguasjade korrastamist. Kas ta saab reeglist aru ja suudab selle järgi toimida, tegevuse tulemuslikult lõpetada? Hilisem koolitee eeldab ju pidevat reeglite omandamist, kasutamist ja omandatuse näitamist. Olgu see siis ülesande lahendamine, jutukese kirjutamine, laulu päheõppimine vm. Oluline on verbaalne e. sõnaline arengutase. Kõne- ja väljendusoskus, sõnavara areng mängivad tähtsat rolli hakkamasaamisel koolis. Võimalikult palju tuleks kodus rääkida lastega, lasta neil jutustada oma tegemistest, mõtetest, arutleda erinevate nähtuste üle, esitada küsimusi, fantaseerida. Lapse vaimse koolivalmiduse kohta

annab infot ka silmaring, teadmised enda, oma pere ja ümbritseva kohta. Olulised on muidugi ka mõtlemise, taju, mälu arengutase.

Sotsiaalne aspekt. Uuringute tulemusena on teada, et raskusi on koolis esimestel õppeaastatel just nendel lastel, kel puudub aktiivne valmisolek õppida, soov mõelda, arusaamine täiskasvanu nõuetest. Selgus, et siia kuulus palju neid lapsi, kellega olid vanemad vähe tegelenud enne kooli ja kelle suhtlemisvõimalused teiste lastega olid olnud väikesed. Seega, väga oluline on koolivalmiduse sotsiaalne tasand. Me kõik areneme isiksusteks arendades individuaalseid jooni isendas. Samas oleme kogu elu sotsialiseeritud, peame elama, õppima, töötama koos teiste inimestega. Kool on lapse jaoks uus sotsiaalsete suhete süsteem, kus ta vajab kohanemisaega. Siin soovitaksin küll laps vähemalt aasta enne kooli lasteaeda panna (kuigi viimasel ajal räägitakse ka vajalikust kahest aastast). Ühise tegevuse, cakaaslaste ja kasvatajate mõjul saab tähtsaks positiivne hinnang, soov näidata oma leidlikkust, oskus ennast hinnata, võrrelda teistega. Laps hakkab vahet tegema mängu ja töö vahel, arvestama reeglitega, õpib iseseisvalt (ilma emme abita) toime tulema, õpib koostöötamise oskust ja koostöövalmidust. Näiteks, kui 1. klassis on lapsel raske eristada korraldusi ja kui talle tuleb neid öelda 2-3 korda, siis võib viidata see nõrgale sotsiaalsele koolivalmidusele. Muidugi, kohanemise võime uue keskkonnaga on igal lapsel erinev. Halvasti kohaneval lapsel võivad tekkida käitumises psüühilised kaitsereaktsioonid, näiteks passiivne protest, ärevus, ebakindlus. Siit tulenevalt, heade vaimsete eeldustega lapse areng on takistatud, ta ei tunne ennast koolis hästi ja langeb ka õppeedukus. Samas võib mõista vanemaid, kes kodus kasvamist, arenemist olulisemaks ja turvalisemaks peavad. Sellisel juhul peaks emal-isal olema palju vaba aega lapsega tegelemiseks.

Kokkuvõtvalt: koolivalmidus sõltub lapse tervisest, vaimsest ja kehalisest arengutasemest, valmisolekust õppetöös. Tihti arvatakse, et valmidus sõltub mingite teadmiste, oskuste summast, sellest, kuipalju midagi enne kooli peab oskama. Tegelikult on konkreetsed oskused vaid vaimse aspekti üheks näitajaks. Loomulikult on ka õpetajal raske hakata õpetama erinevate eelteadmistega lapsi, see nõuab kannatust ja lisatööd. Tundma peaks tähti ja numbreid 10-ni. "Kirjutamata seadusena" on mitu aastat juba soovitatav liitmis-lahutamisoskus 10-piires ja lihtsate ühe-kaheasilbiliste sõnade kokkulugemine. Samas, praegu kasutuselolevad aastaid kehtinud õppeprogrammid lasteaedadele esitavad lastele tunduvalt väiksemaid nõudeid. Valmimisel on uued õppeprogrammid eelkooliasutustele, mis loodetavasti arvestavad ka alghariduse õppeeesmärgi, sest juba paari viimase aasta jooksul on tunduvalt kiirenenud õppematerjali läbivõtmise tempo ja suurenenud omandatavate teadmiste hulk algklassides.

Veel üks lastevanemate sagedaseim küsimus. Millal peaks hakkama lugemist õpetama? Parim aeg on siis, kui lapsel tekib kasvõi väikene huvi alge, olgu siis 4 või 6- aastasel. Enamasti mingil ajal tekib, kuid võib ajapuuduses märkamata või kõrvaletõrjutuks jääda (ära sega, mul on praegu tegemist või vaatame seda raamatut pärast jne.). Samas on mitmeid mängulisi salanippe, kuidas last märkamata lugemise juurde meelitada. Olgu need siis kasvõi "poenimede-siltide lugemismängud" jalutuskäikudel. Sundimisest abi ei ole, seda teavad ilmselt kõik. Sellepärast tulekski lapse mängimishuvi ära kasutada.

Head küpsemist tulevastele koolitüdrukutele-poistele!

Eve Rõhu

Tõstamaa Keskkooli õpetaja

Üks tähtis päev.

Reede, 3. aprilli hommik tõi pärnu-maalastele teate, et sel päeval antakse Tõstamaa Keskkoolile üle ajakirja Sporditäht aastatellimuse auhind - Hunday Lantra. Koolipere oli seda kingitust oodanud juba ligi kaks kuud. Elu on kiire ja tegemist palju, nii ka Sporditähe tegijatel. Veebruarikuus olid nad Naganos olümpiamängudel, seejärel panid kokku Nagano-raamatu, mis peagi müügile jõuab. Nüüd oli üks vabam hetk ning lepiti kokku, et reedel kella kaheks on auto kooli ees.

Veidi pärast kahte käis kooli ette kogunenud rahvast kahin läbi: "Tulevad! Tulevad!". Pasunapoised sättisid pillid suule, löid loo lahti. Õue veeres ilus valge Hunday Lantra kirjaga "Telli, sõida, võida", sabas tume pressiauto. Kohaletoojad olid Sporditähe väljaandja Donatas Narmont ning peatoimetaja Indrek Schwede. Järgnesid viisakad

tervitused, tänamised, pildistamised. Siis proovisõit alevisse (tervitades kohalikku press). Auto saabus täisvarustuses: paagitäis bensiini, suvekummid, kuuajaline kindlustus. Ainult vaja sisse istuda ja sõita, nagu ütles direktor A. Pirso.

Pärast sõiduki üleandmist said huvilised kuulata Nagano muljeid. Pulkadega söömise võib üsna kergesti ära õppida. Kõige huvitavam on supi söömine: enne paks pulkadega ja pärast vedel üle ääre juues. D. Narmont kõneles sellestki, et ajakirja väljaandmine ja sport sobivad hästi kokku: igal päeval teeb ta ühe jooksuturi.

Direktor Ants Pirso kahetses hiljem, et ei kutsunud Sporditähe mehi Tõstamaa jooksule, aga jooksuni on aega ja jõuab veel kutsuda. Spordihuvilised õpilased-õpetajad said mälestuseks viimase Sporditähe numbri koos tegi-

jate autogrammidega. Koolile kingiti ka kaks trükivärsket Nagano raamatut. Ühed külalised lahkumas, saabusid teised. Tõstamaa koolmeistritele tulid külla ja soolaleivale Audru koolmeistrid. Kadedusega pidid nad tõdema, mis Tõstamaa koolil veel tahta: meil oma mõis ja oma auto. Käinud ringi nii vanades kui uutes ruumides, leiti et Tõstamaa kool on tublisti arenenud. Samas jäi kõrvu mõte, et kõike päris Euroliseks ei muudetaks. Mõis peab ikka mõisaks jääma.

Pärast viisakaid tervitusi ja tänamisi jätkus töö sektiioonides. Aineõpetajad said kõnelda oma muredest, rõõmudest, igapäevatööst ja muust huvitavast. Õhtu saabudes võisid koolmeistrid öelda, et oli üks tihe, huvitav ja tähtis päev.

Mari Lühiste

90 aastat Seliste seltsielu algusest

Paastukuu viimasel pühapäeval kogunes rahvas jälle Seli kirikusse. Jaak Tomsoni Jaaguranna Lillelaagri õpilased pakkusid lilleseadeid ja -kompositsioone ning õigeusu preester Ardalion Keskküla jumalasõna. See oli ühe küla ülestõusmine enne ülestõusmispühi ja sunnib meenutama Seliste kultuurielu varasemaid aegu.

Kui 1890. aastal Tõstamaal asutatud karskusselts "Laine" omas laulukoori, mis kaks aastat hiljem andis iseseisva kontserdi Pärnus "Bürgermusses" ja seltsil oli pasunakoor, siis kümnekonna aastaga läks meestel viin jälle magusaks ning karskusselts pidi hingusele minema. 14. aprillil (vana kalendri järgi) 1908. aastal asutatud Seliste Kirjandusring (aastani 1926 Seli Kirjanduse Ringkond) sammus tõusuteed kuni sundlikvideerimiseni 1940. aasta sügisel. See selts täitis tänases mõistes rahvamaja ja raamatukogu ülesandeid ning ainsana kihelkonnas (tänases valla) ehitas seltsimaja.

Seli Kirjanduse Ringkonna avamise Protokoll

Koosoleku avas Seli Kirjanduse Ringkonna asutajate, Jaan Tõnissoni,

Jaan Jürgensi, Ivan Kollamaa ja Gustav Jürgensi nimel ja volitusel hr. I. Kollamaa kell 5 pärast lõunat Seli vallamaja ruumides lühikese kõnega. Peale selle kui hr. I. Kollamaa Seli Kirjanduse Ringkonna tegevuse avatuks oli tunnistanud, lauldi keisri laulu.

Kõne peab õpetaja J. Noorkukk: hariduse tähtsusest ja kasust igapäevases elus. Liikmeks astus 51 isikut.

Eestseisus: Esimeheks kihelkonnakooli õpetaja J. Noorkukk, abiks vallakirjutaja H. Tamm, kirjatoimetajaks kooliõpetaja J. Seimann, abiks kooliõpetaja A. Laan. Kassapidajaks kohamanik Jaan Tõnisson, aboks Hans Anson. Eestseisuse liikmeteks Jaan Jagoschmidt ja Elisabeth Tamm. Revidentideks kaupmees G. Jürgens, I. Kollamaa ja neiud Liisa Tõnisson ja Elena Noorkukk.

Koosolek lõppes lauluga "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm".

Järgmisel üldkoosolekul 4. mail pidas Seimann kõne rahvaraamatukogudest ja otsustati asutada ning "selleks raamatuid kingitusena lahkelt annetajalt igal ajal tänuga vastu võetakse". 26. maiks on esimene raamatukapp

ostetud ja "raamatukogu pidajaks" valiti vallakirjutaja H. Tamm.

Esimese tegevusaasta aruande kandis üldkoosolekul 11. jaanuaril 1909 ette J. Seimann. Üheksa kuuga oli peetud 6 üldkoosolekut, ette kantud 12 kõnet, 4 näitemängu (2 Selis, 2 mujal), korraldatud 2 basaari ja 1 maskipidu. Raamatuid ostetud 70 rubla eest, "mida nüüd suure ohinaga loetakse". Üldkoosolekul vaieldi "laulumasina" ja sellele "nootide" ostmise üle. 58 poolthäälega 8 vastu otsustati grammofon osta. "Hilja õhtul lõppes koosolek tuttava isamaa hümnusega: "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm"" , kirjutas protokollija Johan Seimann. Esimesena hakkab seltsielule takistusi tegema vallavolikogu, nõudes ruumide kasutamise eest liigset tasu. Sellele järgnes otsus: ehitame ise seltsimaja. Ja moodustati 12-liikmeline seltsimaja ehitamise komisjon. 1909. aastal oli raamatukogul 104 lugejat, laenutusi 2243 ja raamatuid 480.

(järg maikuu lehes)

Andrei Udu

Velkommen! Tere tulemast!

Tõstamaa vallal on kujunemas küllaltki palju ühist. Ka Skinnskattebergi kommuniga Rootsist. Möödunud sügisel külastas Tõstamaa esindus Skinnskattebergi (vt. Toomas Mitti artikkel Tõstamaa Tuultes nr. 20), 27. - 30. märtsini viibisid Tõstamaal vastuviisiidil kommuuni juht Nils Detlofsson, volikogu esimees Mana Mattsson, finantsjuht Berith Jansson, sotsiaalteenindusjuht Per Österberg, kultuuri- ja turismijuht Curt Nilsson, koolidirektor Rainer von Groote ja doktor Lars-Urban Lindström. Külastati Pootsi ja Tõstamaa koole, Munalaiu sadamat, Tõstamaa kirikut ja puhastusseadmeid, vaadati kalatehast ja osaleti seltsimaja 10. aastapäeva peol. Pool päeva viibiti Tõhelas, kus Peeter Lapp ja Priit Adams tutvustasid ilustamata Eesti tänast külaelu. Külastati suurfarmi, töökoda, algkool-lasteaeda. Meeldiv vastuvõtt koos talutoodangu degusteerimisega oli Kalbachide talus. Samuti tutvuti Viruna turismitaluga, kus söödi ka maitsev eestipärane lõunasöök. Madis Veskimägi tutvustas külalistele põhjalikult tervise- ja taastusravikeskust, samuti vaadati üle hooldekodu. Viimasel külastuspäeval tutvuti vallamajaga ja tehti plaane edasiseks koostööks. Leidsime

palju ühist. Ka Skinnskatteberg on maakommuun, olles pealinnast ja maakonnakeskusest sama kaugel nagu Tõstamaagi. Kuigi Skinnskattebergi eelarve on ligemale 100 korda suurem kui meil (elanike arv ca 5000), on üllatavalt palju ühiseid probleeme. Töökohtade puudumine kohapeal, ettevõtete sulgemine, noorte lahkumine olid tuttavad mõlemale poolele. Külaliste jaoks oli üllatav, et suudame toime tulla nii väheste rahaga. Pootsi kool ja puhastusseadmed olid kohad, kus meil polnud vaja häbeneda. Hea oli näidata ka seda, kus on olemas plaanid või töö käib, nagu hooldekodu tualettruumide ehitus, Tõstamaa mõisahoonete kapitaalremont, rääkida Munalaiu sadama kavandatavast ehitusest, kuulata Tõhela meeste plaane tehnika uuendamiseks, vaadata Kalbachide talu uut piimakööki. Osutatavate meditsiiniteenuste taseme ja arvutiseerituse poolest kanitab Tõstamaa tervisekeskus võrdluse Skinnskattebergi polikliinikuga välja ja ehk enamgi veel. Hea on, et vallas on motell Maria, kus on võimalik külalisi tasemel majutada ja toitlustada. Häbenema pidime siis, kui sõitsime mööda risuhunnikutest ja räämas kohtadest, mille kordategemiseks pole

vaja mitte niivõrd raha kui pealehakkamist ja hoolimist. Kurb oli näidata seisvat kalatehast ja piimatsehhi.

Leidsime, et edasises koostöös peaksime jõudma tasemele, kus laulukoor suhtleb laulukooriga, talunik talunikuga jne. Peaksime osalema teineteise suurematel üritustel nagu koorimuusika festival Skinnskattebergis ja vallapäevad Tõstamaal. Vastukaja leidis Madis Veskimägi ettepanek, et Tõstamaa arst võiks töötada nädala Rootsist koos sealse arstiga ja vastupidi. Meie poolt külaliste vastuvõtuga tegelenud sama ala inimestel tekkisid kolleegidega head tööalased kontaktid. Ka võiksime oma probleemide lahendamisel vaadata sõprusvalla poole, sest paljude küsimustega on neil olnud võimalus meist kauem tegelda ja iga kord ei pea jalgratast ise leiutama.

Kui kellelgi on veel häid ideid ja soovi koostööks Skinnskattebergi kommuniga, siis võib pöörduda Tõstamaa vallavalitsusse ja uurime võimalusi.

Tänada tahaks Ingrid Sundvori, kes aitas lahendada keeleprobleeme neil, kes seda vajasid ja lõpetuseks üleskutse - õppige keeli!

Külakoosolekud

Möödunud aasta kevadel toimusid Tõstamaal, Tõhelas, Pootsis ja Kavarus planeeringualased koosolekud, kus arutati ka aktuaalseid valla- ja külaelu probleeme. Kuna huvi oli päris suur, siis üritame korraldada ka tänava piirkondlikud koosolekud Kavarus, Pootsis, Manijal, Selistes, Tõstamaal, Kastnas ja Tõhelas. Eesmärgiks on tutvustada vallavalitsuse töid-tegemisi ja teiselt poolt otsida lahendusi piirkondlikele aktuaalsetele

probleemidele ja kuulata ettepanekuid vallaelu paremaks korraldamiseks. Samas on vallavalitsuse töötajad valmis vastama ka küsimustele. Kohtumistel osalevad vallavanem Toomas Rõhu, vallasekretär Eve Sahtel, maanõunik Heino Laanemets, sotsiaalnõunik Enda Väli, keskkonna ja arenguspetsialist Raine Viitas, valla hariduselu koordinaator Ants Pirso ja kultuurielu koordinaator Ene Lehtsalu,

kutsutud on volikogu liikmed. Esimesed koosolekud toimuvad:

Pootsis esmaspäeval, 13. aprillil kell 17.00 koolimajas

Tõhelas teisipäeval, 14. aprillil kell 13.00 rahvamajas

Tõstamaal esmaspäeval, 20. aprillil kell 17.00 seltsimajas

Teiste külade ajad ja kohad täpsustatame hiljem.

Sport

Lõppes traditsiooniline valla korvpalliturniir. Esmaspäeva ja kolmapäeva õhtuti peetud mängudes olid seekord üllatuslikult domineerivamaks pooleks naised, sest naiskondi oli kuus. Mehed said kokku neli võistkonda ja mängisid kaks ringi.

Naistest tuli ülekaalukalt võitjaks võistkond ALEV, kuhu kuulusid Kristiina

Joao, Regina Lepik, Liia Oidjärv, Ele Lehtsalu, Kairi Kuur ja Karin Väana. Järgnesid võistkonnad KRISTIINA ja POOTSEL.

Meestest kohtusid finaalis võistkond TÄRING ja ALGIS. Ikka veel kaalusid vanemate meeste oskused üles nooremate kiiruse ja vastupidavuse ja nii tuli võitjaks TÄRING koosseisus Andres Männikus,

Jaanus Anderson, Enn Martson, Ando Lomp ja Toomas Rõhu. Kolmandaks tuli POOTSELI võistkond. Igati tublilt mängis ka Tõhela võistkond, võites põhiturniiril korra nii Pootselit kui ka Täringut ja pidi kolmanda koha heitluses alla vanduma vaid kahe punktiga.

Lehekülje koostas *Toomas Rõhu*

Õnnitleme aprillikuu sünnipäevalapsi!

MARIA LAUR	- 93	LIIDIA PAALBERG	- 82	LINDA ESTAM	- 76
VILHELM LAURITS	- 90	HILLAR PRISK	- 82	ARTUR LAAN	- 74
BERNHARD MERILUHT	- 88	MILDA LUHT	- 81	SALME KASELA	- 71
SINAIDA ROHUMÄE	- 87	SINAIDA REES	- 80	JUTA KASE	- 71
JAKOB LILLE	- 87	MARIA KÄÄR	- 80	ENDEL ANDRESE	- 71
NATALIA EINSALU	- 86	ADA REINSON	- 77	ENDEL RAAVIK	- 65
ELLA KOLLO	- 85	JAAN KÜTT	- 77	ELMAR KULD	- 65
HILDA PINN	- 82	HELJU TELL	- 76	VIRVE-ÕIELA EDVAND	- 60
NEONILLA LEHTLA	- 82	JÜRI SALK	- 76		

Tervitame uusi vallakodanikke!

Malle Maruse ja Gennadi Klotskov -

tütar **Marge** 06.02.1998.a.

Kerli Vahkel ja Adi Kasemets -

poeg **Karmo** 02.02.1998.a.

Sille Kiinvald ja Tarmo Oidjärv -

tütar **Kristina** 20.03.1998.a.

Helgi ja Mati Sireli -

tütar **Kristiina** 17.03.1998.a.

Sanna Nuut ja Margus Heinsalu -

tütar **Ketter** 09.03.1998.a.

Tõstamaa kirikus alustab tööd

LEERIKOOL

Oodatud on kõik soovijad alates 15. eluaastast, ka need, kellel mingil põhjusel ei ole varem võimalust olnud leiris käia. Esimene kokkusaamine on kirikus 12.aprillil kell 14.30.

Koguduse õpetaja Urmas Viilmaa

Lugupeetud Seliste rahvas ning mujaltki!

Tulge 22.aprillil 1998.a. SUURTELE

KORISTUSTALGUTELE kella 10.00-ks Seliste rahvamajja. Võta kaasa ka sõber. Ehk suudame kõik koos taas äratada Selistes ka kultuurielu - sõltub sinust.

Info 825261662 Alex Trope

Jaaguranna Lillelaagri pere tänab Teid kõiki, kes aitasid kaasa**Seliste puukiriku taasavamisele!**

Maria Lember	Pootsi PK 5. kl.	Aili Merila	Seliste küla
Marina Ristel	Pootsi PK 4. kl.	Gardo Ristal	Seliste küla
Tiina Kingsepp	Pootsi PK 2. kl.	Jaak Lumera	Seliste küla
Liina Kingsepp	Pootsi PK 7. kl.	Mari Ristal	Seliste küla 3 a.
Toomas Lember	Kaelase PK 7. kl.	Lii Ristal	Seliste küla
Evelin Lember	Kaelase PK 7. kl.	Jaanus Laan	Seliste küla
Gert Tammsalu	Koonga PK 3. kl.	Elena Kanaeva	Toljati Venemaa
Sirje Laan	Seliste küla	Tatjana Patrin	Toljati Venemaa
Peeter Viik	Audru	Tarmo Laan	Tõstamaa KK 7.kl.
Arne Mändla	Jaaguranna Lillelaager		

Suurima tänuga Alex Trope & Jaak Tomson.

Tõstamaa Kaubanduse OÜ kuulutab välja konkursi leidmaks nime

avatavale toidupoele ja olemasolevale baarile.

Paberile pandud ideed tuua 20. aprilliks 1998. a. praegusesse kauplus-baari. Võistlustöö varustada märgusõnaga, sellele lisada kinnine märgusõnaga ümbrik autori nimega.

Parimale peaaühind, lisaks mõned ergutused.

Lugupeetud külastaja

Taasavatud puukirik on arhitektuurilt ja tekkeloolt üks omapärasemaid Eestis, nüüdselt ka sisustuse poolest, sest pidevad lilleseadealased näitused ja kujundus on see, mis toob kirikusse inimesi, kes seni Jumalast kaugel olnud. Kirikus elustuvad taas ka tähtpäevalised traditsioonid ja pulmad, ristsed ning peied. Kohalik elu saab uue värvingu. Et kõik see jutt ka tegelikkuses nii ilus oleks, on oodatud kõigi abi, kel mälestusi ja fotosid või esemeid vanast kirikust.

Ette tänades Alex Trope

Jaak Tomson

Järgmine Jumalateenistus ja kontsert:

Suurel Reedel 10.aprillil kell 14.00

Kevadpühal 1.mail kell 14.00

Emadepäeval 10.mail kell 14.00

Nelipüha esimesel pühal

31.mail kell 14.00

Lilleseadjate demonstratsiooninimised

13. juunil kell 14.00

Lilleseade näituse avamine, jumalateenistus ja kontsert:

14.juunil kell 14.00

Info telefonil: 8 25 261 662 Alex Trope

Toimetused:

Lea Rannik
Ene Lehtsalu
Alo Adler

Tõstamaa Raamatukogu
Tõstamaa Seltsimaja
Tõstamaa Keskkool

tel. 96 184
tel. 96 172
tel. 96 231